

підгрупами, що сприятиме розвитку комп'ютеризації обліку, забезпечить ефективніший контроль за їх збереженням та використанням і сприятиме подальшому розвитку інформаційного забезпечення проходження у логістичному ланцюгу матеріальних ресурсів.

1. Закон України № 283/97 ВР від 22.05.97 р. "Про оподаткування прибутку підприємств".
2. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій." Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30. 11. 1999 р. №291. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27. 04. 2000 р. № 92.

УДК – 658.7: 656.2

Т.І. Свідрик

Національний університет "Львівська політехніка"

ЛОГІСТИКА МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ У БУДІВНИЦТВІ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

© Свідрик Т.І., 2006

Розглянуто питання удосконалення облікової документації з надходження, зберігання та використання запасів на будівельних підприємствах з метою підвищення ефективності логістики матеріальних потоків капітальних вкладень. Відображено порядок руху запасів під час виконання будівельних робіт. Розглянуто чинники, які необхідно враховувати підприємствам будівельної індустрії під час нормування матеріальних ресурсів, що дає можливість своєчасно виконувати зобов'язання перед замовниками та знизити витрати на їх логістику.

The questions of improvement the accounting documentation are examined from the receipt, storage and use of supplies on building enterprises with the purpose to increase effectiveness of logistic the physical streams of investments. The order of flow inventories at implementation of build work is represented. Factors, which must be taken into consideration by the enterprises of a building industry at setting of norms of physical resources, which are enables timely to execute commitment before customers and reduce expense on their logistic are considered there.

Постановка проблеми. Передумовою ефективного використання інвестицій у капітальному будівництві є система управління матеріальними ресурсами, оскільки вони становлять 60 % і більше від вартості виконаних будівельно-монтажних робіт. Традиційна система облікової документації не уможливорює забезпечити наведені вище потреби у вдосконаленні логістичних потоків матеріальних цінностей. На нашу думку, очевидно ці питання повинні бути розширені через сферу управлінського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У періодичній спеціальній літературі за цією тематикою є багато публікацій, де акцентується увага на недостатності облікової документації, як системи необхідної інформації для удосконалення логістики матеріальних ресурсів будівельного комплексу. Аналізуючи публікації вітчизняних вчених [2, 5, 6], можна дійти висновку, що єдино погодженої точки зору на цю проблему не існує. Так, наприклад, у статті "Логістика матеріальних потоків у будівництві, їх облік і контроль" [6], М. Білухою та О. Лиско запропоновано комплексний облік, який охоплює процедури руху матеріалів та їх зберігання, починаючи із складання замовлень на запаси і надходження на підприємство, закінчуючи їх використанням на об'єктах будівництва.

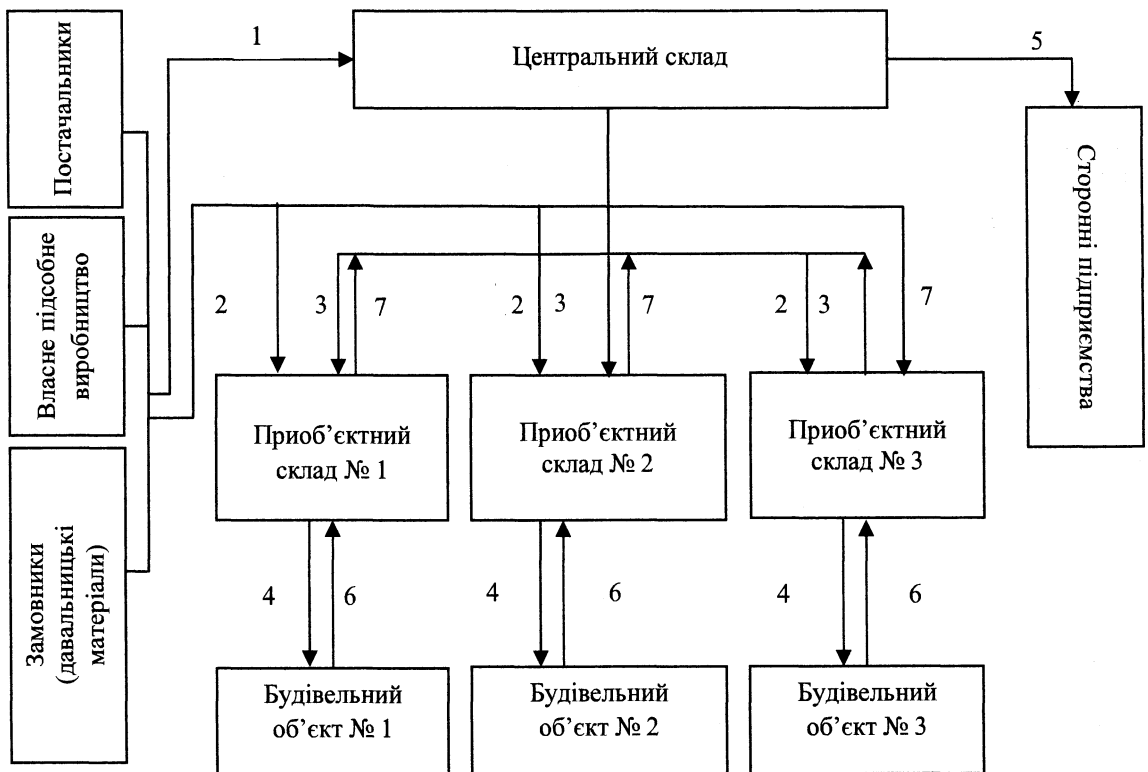
Формулювання цілей статті. Метою роботи є розгляд можливої системи облікової документації, що охоплює рух матеріалів та їх використання під час здійснення будівельно-монтажних робіт. В основу управління матеріальними потоками покладено прийоми логістики, що ґрунтуються на використанні релевантного інформаційного забезпечення.

Однією з умов дієвості обліку є інформаційне забезпечення усіх видів діяльності, пов'язаних з рухом запасів, забезпеченням виробництва сировиною і матеріалами, що виконується різними службами [6]. Тому з погляду забезпечення управлінського персоналу достовірною обліковою інформацією можна розглядати актуальність дослідження за цією тематикою.

Виклад основного матеріалу. Логістика виходить з міркувань про процес виробництва як про матеріалопотік, в якому матеріали поступово перетворюються в готову продукцію. Логістика розглядається як процес стратегічного управління постачанням, зберіганням і транспортуванням матеріалів, частин та готових продуктів (разом із відповідною документацією) в межах організації та через маркетингові канали, забезпечуючи максимізацію теперішніх і майбутніх прибутків та найвищу ефективність реалізації замовлення [4].

Основними завданнями логістики матеріальних потоків на будівельному підприємстві є: опрацювання замовлень; транспортування матеріалів; складування; управління запасами; оптимальне використання матеріалів під час виконання будівельних робіт; оптимізація розмірів запасів; зниження витрат на їх заготівлю; транспортування та зберігання матеріальних ресурсів; ресурсозаощадження, підвищення ритмічності виробництва за рахунок комплексного і своєчасного забезпечення усіма видами матеріалів і обладнання; підвищення якості матеріалів, використання їх у будівництві.

Під час виконання будівельних робіт відбувається рух запасів (будівельних матеріалів, конструкцій та деталей, обладнання до встановлення, малоцінних та швидкозношуваних предметів, інших матеріалів, тимчасових (нетитульних споруд)) від постачальників, замовників, власного підсобного господарства на склад (центральный або приоб'єктний), з якого відбувається відпуск матеріалів на будівельний майданчик (об'єкт будівництва), що відображено на рис. 1.

*Рис. 1. Схема руху матеріалів (запасів) на будівельному підприємстві:
 1 – надходження запасів від постачальників, власного підсобного господарства та замовників на центральний склад; 2 – надходження матеріалів від постачальників, власного підсобного господарства та замовників на приоб'єктні склади;
 3 – надходження матеріалів на приоб'єктні склади від центрального складу;
 4 – відпуск матеріалів на будівельні об'єкти; 5 – реалізація матеріалів стороннім організаціям; 6 – повернення залишків матеріалів і відходів на приоб'єктні склади; 7 – повернення залишків матеріалів і відходів на центральний склад*

Матеріали, які надходять на центральний склад або безпосередньо на об'єкт будівництва, перевіряють на відповідність їх якості, кількості, асортименту супровідним документам [2]. Відпуск матеріалів з центрального складу на приоб'єктні повинен відображатися не як списання запасів на виробництво, а як їх переміщення в середині будівельного підприємства [3].

З метою зниження витрат на вантажно-розвантажувальні роботи, витрат на транспортування та зберігання матеріалів керівництво будівельної організації приймає здебільшого рішення щодо надходження необхідних матеріалів безпосередньо на приоб'єктних складах.

Важливою умовою організації обліку наявності та руху запасів є забезпечення чіткої системи документообігу щодо надходження, відпуску та своєчасності оформлення необхідних первинних документів (рис. 2).

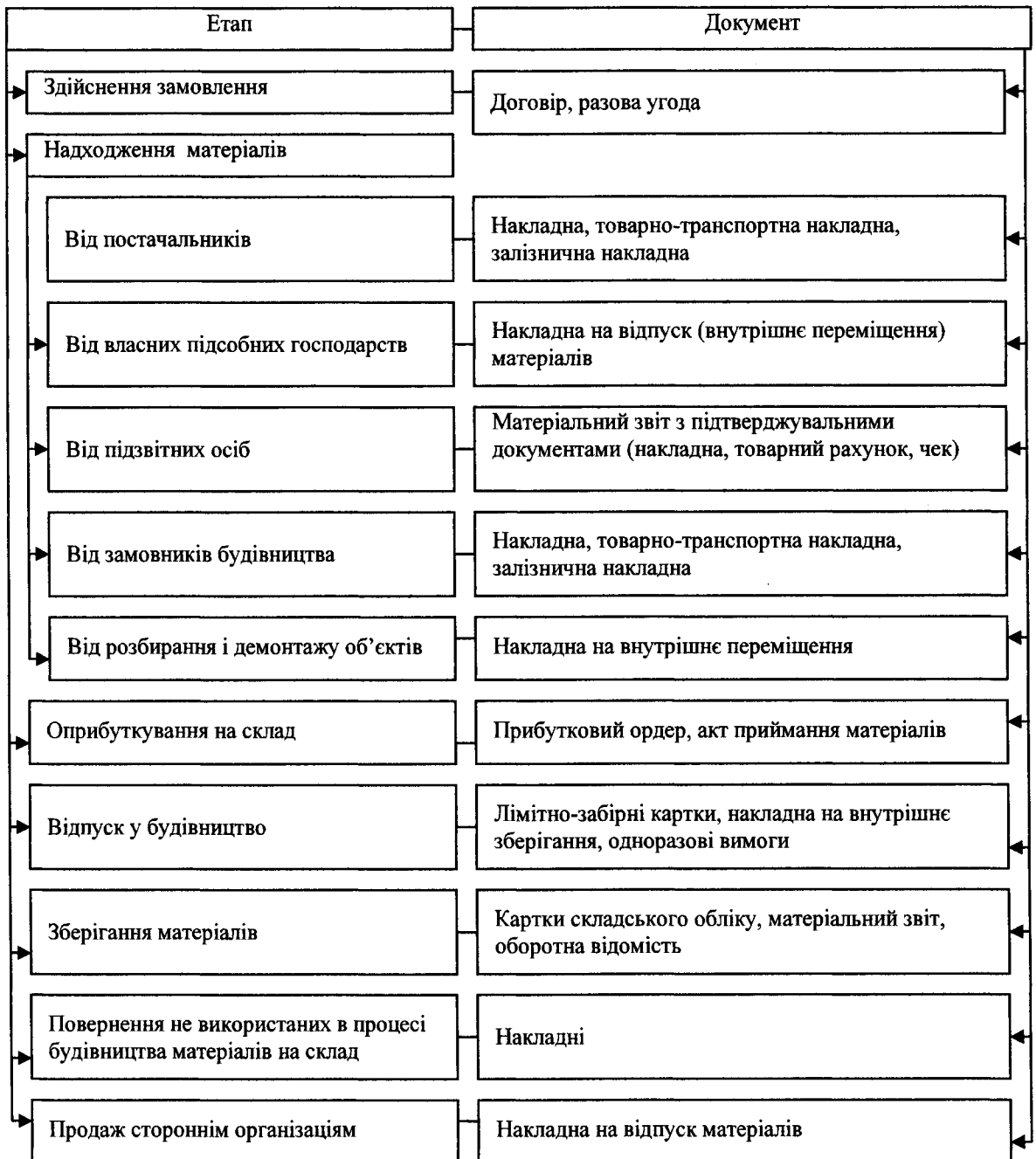

Рис. 2. Документообіг руху запасів на будівельному підприємстві

На основі інформації, відображеної в документах, здійснюється попередній, поточний і заключний контроль за рухом, зберіганням і раціональним використанням матеріальних ресурсів в процесі здійснення будівельно-монтажних робіт [2].

Запаси будівельних матеріалів зберігаються на складах підприємства (центральному або приоб'єктному) і в невеликій кількості безпосередньо на будівельних майданчиках. Головною причиною створення матеріальних запасів є періодичність виконання замовлень.

Для забезпечення контролю і правильного документального оформлення витрачання запасів будівельні підприємства здійснюють їх нормування.

На підприємствах встановлюються норми запасів – мінімальна кількість матеріальних ресурсів, які забезпечують неперервність процесу будівництва. Норми запасів встановлюються в натуральних та грошових одиницях, а також днях.

Під час нормування запасів будівельним підприємствам необхідно враховувати такі основні чинники:

- обсяг виконання будівельно-монтажних робіт, реалізації та власного споживання запасів;
- величину транзитних та замовлених норм матеріалів;
- вантажопідйомність транспортних засобів;
- періодичність здійснення замовлень та відвантаження запасів;
- кількість будівельних об'єктів, де споживаються відповідні види запасів.

Контроль за станом запасів спрямований на підтримку їх на рівні встановлених норм.

“На основі виробничих норм витрат матеріалів планується потреба будівельних підрозділів (дільниць, загонів, підрядних бригад) у матеріальних ресурсах для виконання будівельно-монтажних робіт, виробничо-технологічної комплектації споруджуваних об'єктів, здійснюється контроль за витратою матеріалів, визначається економія у витрачанні матеріалів” [5, с. 298].

Під час зберігання будівельні матеріали втрачають свої властивості, тому підрядним організаціям необхідно приділити значну увагу оптимізації запасів. Для цього їм за кожною асортиментною групою будівельних матеріалів необхідно розрахувати поточний, страховий (мінімальний), максимальний та середній запаси.

Поточний запас матеріалів (Z_n) розраховується за формулою [7]:

$$Z_n = D \times T, \quad (1)$$

де D – середньоденна потреба у визначеному виді матеріалів у натуральному виразі; T – кількість днів між двома поставками матеріалів (період поставки).

Страховий запас (Z_{cnp}) забезпечує процес виробництва (будівництва) у разі відхилення від запланованих умов поставки, він розраховується за формулою [7]:

$$Z_{cnp} = \Delta T \times D, \quad (2)$$

де ΔT – середнє відхилення в днях від середнього періоду часу між двома поставками (термін зриву поставки).

Середній запас певного виду матеріального ресурсу (Z_{cep}) можна обчислити за формулою [8]:

$$Z_{cep} = Z_{cnp} + 0,5 \times Z_n. \quad (3)$$

Оскільки зберігання запасів потребує значних затрат, тому при оптимізації запасів необхідно розрахувати максимальний запас (Z_{max}), який не призведе до збільшення затрат на зберігання запасів [8]:

$$Z_{max} = Z_{min} + Z_n. \quad (4)$$

Висновки та перспективи подальших досліджень. Під час організації системи облікової документації з надходження, зберігання, відпуску та вибуття запасів необхідно враховувати особливості здійснення будівельних робіт, склад і структуру матеріалів. Для оптимізації запасів потрібно враховувати витрати, пов'язані із транспортуванням, складуванням та зберіганням запасів, оскільки їх величина в подальшому впливатиме на рівень цін на продукцію будівельних підприємств.

Розглянуті у роботі підходи щодо логістики матеріальних потоків у будівництві можуть використовуватись у подальших наукових дослідженнях, пов'язаних із оптимізацією логістичних систем.

1. Кавторєва Я. Будівництво: бухгалтерський та податковий облік. 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків, 2002. 2. Облік в галузях економічної діяльності: автотранспорт і будівництво: Навч. посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Н.М. Малюга, Я. В. Лебедзевич, Л.А. Горєцька, Т.В. Давидюк; За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. – Житомир, 2000. 3. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. посібник; За ред. Р.Л. Хом'яка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів, 2003. 4. Крикавський Є.В. Логістика. Для економістів: Підручник. – Львів, 2004. 5. Рогожин П.С., Гойко А.Ф. Економіка будівельних організацій. – К., 2001. 6. Білуха М., Лиско О. Логістика матеріальних потоків в будівництві, їх облік і контроль // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005 – № 3. – С. 29–34. 7. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К., 2004. 8. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч. посібник. 3-тє вид., допов. і перероб. – Львів, 2003.

УДК 229.138

О.Б. Свірська

Інститут підприємництва та перспективних технологій
при Національному університеті “Львівська політехніка”

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ КРИВИХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ТОВАРУ

© Свірська О.Б., 2006

Обґрунтовано можливість використання концепції життєвого циклу товару для прогнозування збуту продукції підприємства. Досліджено основні типи кривих життєвого циклу товару, виділено групи товарів, яким відповідають ті чи інші криві, обґрунтовано аналітичні форми та запропоновано методи оцінювання параметрів кривих ЖЦТ, які є підставою для формування надійної інформаційної бази прогнозних розрахунків.

In this article the possibility of utilization of product life cycle conception for the forecasting of enterprise production distribution is substantiated. The main types of product life cycle curves are also studied; the product groups reflected in different curves are selected; the analytical forms are grounded, and methods of product life cycle curves estimation parameters which can give the right for formation of stabile information base of forecast calculations are offered.

Постановка проблеми. Прогнозування збуту продукції підприємств є одним із актуальних завдань маркетингового дослідження товарного ринку. На обсяги збуту продукції впливають як внутрішні, так і зовнішні чинники. Для прогнозування обсягів збуту продукції використовують як суб'єктивні, так і формальні методи. Ефективним інструментом прогнозування є регресійні моделі, однак їх використання спирається на не завжди доступну інформаційну базу, що призводить до необхідності розробки альтернативних підходів.

Побудова аналітичних залежностей, за допомогою яких описуються криві життєвого циклу товару (ЖЦТ), дає змогу з урахуванням стадії розвитку продукції встановити прогнозні значення можливих обсягів збуту продукції. Зрозуміло, що встановлення форми залежності для кожного зокрема взятого товару не є ефективним, оскільки це призводить до істотних витрат на проведення відповідного маркетингового дослідження. Однак, якщо виділити типові види (групи) товарів і встановити для них адекватні форми залежності, то на їх основі можна здійснювати обґрунтовані прогнозні розрахунки. Проблемними при цьому є такі завдання: дослідження основних типів кривих ЖЦТ, які відповідають певним товарам; обґрунтування вибору аналітичної форми кривої ЖЦТ, а також методу її знаходження; формування інформаційної бази дослідження.